HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דקא מדלג ותני חד חד שמע מינה אמר אביי שמע מינה האי קרוב חתים אי בעי בין בתחילה בין באמצע בין בסוף ממאי מדלא קבע ליה מקום ושמע מינה מכל תלתא מקיימינן ולא בעינן רצופין דאי סלקא דעתך בעינן רצופין לקבע ליה מקום להאי קרוב בתחילה או באמצע או בסוף ולכשר ביה טובא כי אתו לקמיה [א] דרבי אמי אמר ליה צא והשלים עליו עבד מן השוק:

הדרן עלך הזורק

המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני ר׳ אליעזר מתיר וחכמים [א] אוסרים כיצד יעשה [ב] יטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה [ב] ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם [ג] כתבו בתוכו אע״פ שחזר ומחקו פסול: **גמ׳** איבעיא להו האי אלא חוץ הוא או על מנת הוא חוץ הוא ובחוץ הוא דפליגי רבנן עליה דר׳ אליעזר דהא שייר לה בגט [ג] אבל בעל מנת מודו ליה מידי דהוה אכל תנאי דעלמא או דלמא על מנת הוא ובע״מ הוא דפליג ר׳ אליעזר אדרבנן [ד] אבל בחוץ מודה דהא שייר לה בגט אמר רבינא ת״ש [ה] כל הבתים מטמאין בנגעים אלא של עובדי כוכבים אי אמרת בשלמא חוץ הוא שפיר אלא אי אמרת על מנת הוא על מנת דלא מיטמו בתי עובדי כוכבים הוא דמיטמו בתי ישראל הא מיטמו בתי עובדי כוכבים לא מטמאי בתי ישראל ועוד בתי עובדי כוכבים מי מטמאי והתניא [1] ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם ארץ אחוזתכם מטמאה בנגעים ואין בתי עובדי כוכבים מטמאין בנגעים אלא [ה] שמע מינה חוץ הוא ש״מ מתני׳ דלא כי האי תנא דתניא אמר ר׳ יוסי בר׳ יהודה לא נחלקו רבי אליעזר וחכמים על המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני שאינה מגורשת על מה נחלקו על המגרש אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם על מנת שלא תנשאי לפלוני

שר״א

דקא מדלג ותני חד חד. שהולך ומחסר העדים מן הקשרים אחד אחד בכל דילוג ודילוג שמנה במשנתנו לא דילג אלא אחד במנין הקשרים: **שמע מינה האי קרוב חתים.** בין בתחילה קודם לכשרים בין באמצעו בין בסופו: **מדלא קבע ליה מקום.** לקרחה במתני׳: **ושמע מינה.** מדלא קבע מקום שמע מינה דכל גיטין ושטרות מקושרים היוצאין בבית דין להעיד על חתימת העדים לקיימו: **מכל תלתא.** סהדי דחתימי ביה שיכירו עדי השוק את חתימתן מקיימינן ליה לגיטא ואפילו הן מפוזרין כגון אם יש בו י׳ עדים ועדי השוק מכירין את כתב הראשון והשלישי והחמישי ולא בעינן שיכירו אותן שלשה רצופין: **דאי ס״ד בעינן רצופין.** אמאי לא הוכשרו בו אלא השלמת קרוב אחד ומשום דלמא אתי לקיומיה בשני קרובים וחד כשר כדאמרינן לעיל: **ניקבע ליה מקום.** להשלמת קרובים: **או בתחילה.** קודם לשנים הכשרים בכל שלשה ושלשה החתומין בו: **או באמצע.** כל ג׳ וג׳ חתומין יכשיר קרוב אחד כגון כשר וקרוב וכשר וחוזר וחותם כשר וקרוב וכשר וכן לעולם: **או בסוף.** כל ג׳ וג׳ יקבע מקומו: **ולכשר ביה.** קרובים טובא וליכא למיחש דלמא אתי לקיומיה בשני קרובים וחד כשר דהא לא משכחת שני קרובין בכל ג׳ רצופין שבו שאין לך בו שנים קרובים שלא יהא הפסק ב׳ כשרים ביניהם אלא מדלא אשכח תקנתא להשלמת שני קרובים בקביעות מקום שמע מינה לא בעינן רצופין הלכך חיישינן דלמא מקיים ליה בקרובין מפוזרין: **כי אתו לקמיה דר׳ אמי.** גט מקושר שלא הזמין לו עדים למנין קשריו והסופר והעדים בפניו ועדיין לא נמסר לה: **א״ל כו׳.** כבן ננס: כן הוא עיקרה של סוגיא זו ולא שמעתיה כן אלא כביאורה בקונטרס מורי הזקן:

הדרן עלך הזורק גט

המגרש. ואמר לה. בשעת מסירה: **גמ׳ על מנת הוא.** על מנת שלא תנשאי לפלוני: **אבל בעל מנת מודו.** רבנן דבגט לא שייר שהתירה במסירת הגט לכל אדם אלא שהתנה עמה על מנת שלא תנשאי לזה ואין זה אלא כתנאי בעלמא: **אלא של עובדי כוכבים.** דכתיב אחוזתכם:

הכא

צא והשלם עליו עבד מן השוק. אומר ר״י דהך דהכא פליג אדחזקיה דאמר בפרק גט פשוט (ב״ב דף קסב:) מילאהו בקרובים כשר דמשמע דוקא קרובים כשרים למילוי ומעשה בא לפני רבינו משולם באחד שכתב גט [א] לאשתו והחתים עליו ב׳ עדים ואחר זמן החתים עליו ו) עד שלישי [ב] והכשירו מסברא דהא דאמרינן דאין עדי הגט חותמין זה בלא זה [ג] היינו בשנים או שזימן שלשה יחד שאין הגט יכול להיות בפחות אז יחתמו כולם זה בפני זה אבל כשהגט נגמר בשנים ולא היה אז דעתו להחתים יותר כשחזר והחתים שלישי אין נפסל בכך כיון שנגמר ע״י הראשונים ור״ת הביא ראיה מכאן דכשר דלישנא דלא והשלם עליו עבד מן השוק משמע שכבר חתמו הראשונים ולא היה צריך כי אם להשלים אלמא כיון שכבר הוכשר הגט ע״י הראשונים תו לא מיפסיל בהשלמת אחרים זה שלא בפני זה ומיהו בקונטרס פירש והסופר והעדים בפניו ועדיין לא נמסר משמע שסובר דבעינן זה בפני זה ומה שפירש ועדיין לא נמסר לה [ד] ר״ל שהעדים לא חתמו עדיין ולהכי לא נמסר לה וחותמין כולן זה [ה] בפני זה אך מה שפי׳ שהסופר בפניו בחנם פירש דמה לנו אם הלך לו הסופר וכן פירש הר׳ אלחנן דנראה לפוסלו דכיון שבא להחתים שלישי גילה בדעתו שלא יהא גט עד ז) שהחתים שלישי וחתימתו אין כלום כיון שלא חתמו זה בפני זה: לעיל פא: **גזירה משום כולכם.** פירש בקונטרס דמסתמא למנין קשריו היו עדיו מתחלה וחיישינן דלמא אמר להו כולכם חתומו והרי אחד מהם שלא חתם ותימה מאחר דפסלינן גט קרח משום כולכם מאותו טעם נפסל קרוב להחתים בתוכו כדאמרינן לעיל בפ׳ ב׳ (דף יח:) דאם אמר הבעל כולכם למ״ד [ו] משום עדים נמצא אחד מהן קרוב או פסול פסול הגט ויש לחלק דהכא במקושר דעדיו ג׳ הכשירו בו אחד קרוב [ז] ולעיל בפ״ב (שם ד״ה אמרי) הארכתי:

הדרן עלך הזורק גט

המגרש. אבל בעל מנת מודו ליה. לכאורה היה נראה דדוקא בעל מנת שלא תינשאי מודו דלא הוי שיור משום דהותרה אצלו בזונות אבל בעל מנת שלא תיבעלי ולא תינשאי הוי שיור כמו חוץ ולהכי נקט בברייתא בסמוך על מנת שלא תינשאי גרידא דבשלא תינשאי ולא תיבעלי מודה ר׳ אליעזר דהוי שיור כמו חוץ וכן משמע קצת דהא לקמן (פג.) פריך ארבי יוסי הגלילי דאמר היכן מצינו אסור לזה ומותר לזה במאי אי בעל מנת הרי הותרה אצלו בזונות אלא בחוץ ואי בעל מנת שלא תינשאי ולא תיבעלי קאמר רבי אליעזר נמי לא הוי שיורא מאי קאמר הרי הותרה אצלו בזונות [ח] ועוד למאי דמוקי לה בחוץ אדמקשה ר׳ יוסי הגלילי לרבי אליעזר מחוץ ליפרוך להו לרבנן דמודו בעל מנת שלא תינשאי ושלא תיבעלי דלא הותרה אצלו בזונות [ט] ומיהו נראה לר״י דאפילו בעל מנת שלא תינשאי ושלא תיבעלי מודו רבנן דלא הוי שיורא דכיון דאין אוסרה אלא בלשון תנאי הוי כאילו הותרה לכל [י] ולהכי לא מצי פריך מידי רבי יוסי הגלילי אדרבנן וכי קאמר אלימא בעל מנת הרי הותרה אצלו בזונות הוה מצי למיפרך שאפילו לא הותרה אצלו בזונות כגון על מנת שלא תינשאי ולא תיבעלי דהרי הותרה לכל כיון דלא אסרה אלא דרך תנאי אלא נקט קושיא פשוטה ע״מ שלא תינשאי גרידא הנזכר בברייתא [יא] דאל״כ אדמפליג בסמוך בין ע״מ לחוץ לפלוג בע״מ גופיה [יב] ועוד דקאמר או דלמא האי אלא ע״מ הוא כו׳ אף על גב דבאלא [יג] ף) אסיר נשואין ובעילה [יד] אפ״ה לא הוי שיור [טו] אף על גב דבחוץ ט) מודו להו [טז] ובסמוך דקאמר ומתניתין דאוקימנא בחוץ מאי טעמא דרבי אליעזר אבל לרבנן אפילו בעל מנת שלא תינשאי ולא תיבעלי אתי שפיר מידי דהוי אכל תנאים דעלמא:

אמר רבינא תא שמע כל הבתים כו׳. ומדתנן בריש זבחים (דף ב.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה לא הוה מצי לאיתויי ראיה דהתם לא שייך לא על מנת ולא חוץ ואותו אלא לא הוי אלא לשון רק או אבל:

שרבי

מסורת הש״ס

א) [גי׳ הרא״ש דר׳ ינאי. וע״ש בקרבן נתנאל במאירי גרס דר׳ יוחנן.], ב) בכת״י נוסף: בפני שנים, ג) [עי׳ תוס׳ לקמן פד: ד״ה אם כתבו], ד) ס״א מידי דהוי אכל תנאי דעלמא, ה) נגעים פי״ב מ״א, ו) בדפו״ר עוד, ובמרדכי עוד עד שלישי יען שהיתה חתימתו ניכרת, ז) בר״ן ובמרדכי איתא: שיחתים, ח) בדפו״ר איתא אסר, ובמהר״ם שי״ף איתא שמצא ספר מוגה וכתוב, דבאלא סברא דאסיר נשואין, ט) צ״ל מודה. רש״ש,

תורה אור השלם

1. כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לַאֲחֻזָּה וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם:

ויקרא יד לד

מוסף תוספות

א. פשוט. הרא״ש בסימן יג, רשב״א. ב. שלא בפני העדים. רשב״א. ג. גזירה משום כולכם. הרא״ש שם. ד. אינו רוצה לומר שכבר חתמו העדים אלא שלא נמסר לה עדיין, דאינהו נמי בעי למיחתם בפניו, אלא. הר״ן על הרי״ף. ה. והוה ליה כאילו בטלו הבעל. רשב״א [ועיין בר״ן שעל הרי״ף]. ו. בר״ן על הרי״ף. לריש לקיש דאמר דבאומר כולכם. ז. דכיון דבעיקר עדותו של מקושר דהיינו בג׳ עדים הצריכין בו עד אחד קרוב כשר דג׳ במקושר לאו דאורייתא כדאיתא בגמ׳ (לעיל פא:) אפילו אמר כולכם עדים לאו לצרף עדותן אמר כן ותהא עדותן בטלה אלא כך אמר שיחתמו הכשרים כדינן והקרוב כדינו. ר״ן שם. ח. נוקי בע״מ ובאומר נמי שלא תבעלי. הרא״ש בסימן א׳, ותוס׳ הרא״ש. ט. אלא ודאי משמע דע״מ כי האי [גוונא] הרי הוא כחוץ, ומאן דפליג בחוץ בהאי [ע״מ] נמי פליג. רשב״א. י. אלא שהטיל עליה תנאי שלא תבעל לזה כלל, ולא שייך לאקשויי היכן מצינו אסורה לזה ומותרת לזה. הרא״ש שם ושם. יא. ותדע לך דהכא ע״מ דומיא דחוץ קאמר. רשב״א. יב. בין ע״מ שלא תינשאי לע״מ שלא תינשאי ולא תיבעלי לו. רשב״א. יג. דמתניתין אי ע״מ הוא. הר״ן. יד. דסתמא קאמר אלא לפלוני. הר״ן. טו. בהאי ע״מ. הר״ן. טז. ר״א לרבנן. הר״ן.

עין משפט נר מצוה

א א מיי׳ פ״ח מהל׳ גירושין הלכה יז סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סימן קלז סעיף א:

ב ב מיי׳ וסמג שם טוש״ע שם וסימן קמז סעיף ג:

ג ג מיי׳ שם הלכה טז סמג שם טוש״ע אה״ע סימן קלז סעיף א:

ד ד מיי׳ פי״ד מהל׳ טומאת צרעת הל׳ יא:

ה ה מיי׳ פ״ח מהל׳ גירושין הלכה טז סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סימן קלז סעיף א:

פסקי רי״ד

אמר אביי האי קרוב חתים בין בתחילה בין באמצע בין בסוף ממאי מדלא קא קבע ליה מקום. פי׳ וה״ה נמי בפשוט אם היו חתומים בו ד׳ וה׳ עדים ונמצא א׳ מהן קרוב או פסול תתקיים העדות בשאר ולא חיישינן לקרוב בכל היכא דאיתא חתום ואי ק׳ הא אמרן לעיל בהמביא (יח:) תנין מיחתם בתחלה קרוב או פסול אמרי לה פסול דאתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא יש לתרץ התם חתום קרוב תחילה ואין שם עדים אחרים והרואה סובר שעל הקרוב סומך אבל הכא כבר חתום הוא בכשרים ואינו חותם בקרוב אלא על הקשר קרח ויודעים שעל שאר העדים סומכין כדתרצינן התם [א] גבי מילאהו בקרובים כשר: ושמעת מינה מכל תלתא מקיימינן ולא בעינן רצופים דאי ס״ד בעינן רצופים ליקבע ליה להאי קרוב מקום או בתחלה או באמצע או בסוף וליתכשרו ביה טובא פי׳ וה״ה לפשוט שהיו חתומים בו עדים הרבה מכל תרי מנייהו מקיימי ולא בעי׳ רצופים פי׳ שכך הם שנים בפשוט כמו ג׳ במקושר: **סליק פירקא**

המגרש את אשתו וא״ל הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני ר׳ אליעזר מתיר וחכמים אוסרין כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם ואם כתבו בתוכו אע״פ שחזר ומחקו פסול. פי׳ בעת שמסר לה הגט לא אמר הרי זה גיטיך סתם אלא אמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני: כיצד יעשה וכו׳. פירוש שהגט לא נתבטל בכך ובכשרותו עומד אלא שהנתינה הראשונה לא היתה יפה ויטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם ודוקא יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה בכשרות אז היא מגורשת אבל אם לא נטלו ממנה וחזר ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אינו כלום דבעינן ונתן בידה ונתינה ראשונה כיון שהיתה בפסול כמאן דליתא דמיא הילכך בעינן נתינה בכשרות והאי דתני שיאמר לה בנתינה שניה הרי את מותרת לכל אדם לאו דוקא אלא אם אמר לה הרי זה גיטיך סתם די לנו דכשאומר לה הרי זה גיטיך סתם הכי משמע שתהא מותרת לכל אדם אלא מפני ששנה תחילה אלא לפלוני חזר ושנה הרי את מותרת לכל אדם ולאו דוקא אלא שאמר לה הרי זה גיטיך סתם דיו דהאי דתנן לקמן (פה.) גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם דוקא בכתיבת הגט מיירי לא שיהא צ״ל לה בעת המסירה דומיא דסיפא דקתני ר׳ יהודה אומר ודין דיהבי ליך מנאי שאין זה (מכבר) [מדבר] אלא שיכתבנו בגט לא שיאמר לה בפה כך. וכך הרי את מותרת לכל אדם דוקא בכתיבת הגט מיירי אבל במסירתו לה אינו צ״ל אלא הרי זה

פסקי רי״ד (המשך)

גיטיך סתם שבכתיבה מתגרשת האשה לא באמירה וכיון שהגט כתוב כהלכתו אומר לה הרי זה גיטיך והיא מגורשת: איבעיא להו האי אלא חוץ הוא או ע״מ הוא חוץ הוא ובחוץ הוא דפליגי רבנן עליה דר׳ אליעזר דהא שייר ליה בגט אבל בע״מ מודו ליה מידי דהוה אכל תנאי דעלמא או דלמא ע״מ הוא ובע״מ הוא דפליג רבי אליעזר עלייהו דרבנן אבל בחוץ מודה להו דהא שייר ליה בגט אמר רבינא ת״ש כל הבתים מיטמאין בנגעים אלא של עובדי כוכבים אי אמרת בשלמא חוץ הוא שפיר אלא אי אמרת ע״מ הוא ע״מ דלא מיטמאו בתי עובדי כוכבים הוא דמיטמאו בתי ישראל הא בנטמאו בתי עובדי כוכבים לא מיטמאו בתי ישראל ותו בתי עובדי כוכבים מי מיטמאו בנגעים אחוזתכם אמר רחמנא אחוזתכם מיטמא בנגעים ולא אחוזת הכנענים אלא לאו ש״מ חוץ הוא ש״מ ודוקא בחוץ פליגי רבנן אבל בע״מ מודו והכי נמי אמרינן לקמן (פד:) ת״ר כל התנאים פוסלים בגט דברי רבי וחכ״א כל שפוסל בפה פוסל בכתב וכל שאינו פוסל בפה אינו פוסל בכתב חוץ שפוסל בפה פוסל בכתב ע״מ שאינו פוסל בפה אינו פוסל בכתב וכתב ר״ח ז״ל ואסיקנא בחוץ פליגי והלכה כחכמים אבל בע״מ תנאה הוי ולכשימות זה שנאסרה עליו הרי היא מותרת לכל אדם שהרי נתקיים התנאי ואינו נ״ל שאינה זקוקה להמתין עד שימות אותו פלוני שנאסרה עליו אלא מיד היא מותרת לינשא לכל אדם חוץ מאותו פלוני דהכי אמרינן לקמן (פג.) בהלכתי׳ ת״ר לאחר פטירתו של רבי אלעזר נכנסו ד׳ זקנים להשיב על דבריו ר׳ טרפון ורבי יוסי הגלילי ור׳ אלעזר בן עזריה ור׳ עקיבא נענה ר׳ טרפון ואמר הרי שהלכה זו ונשאת לאחיו של זה שנאסרה עליו ומת בלא בנים לא נמצא זה שהוא גורם לעקור דבר מן התורה ואי אמרת דאסורה להנשא לאחר כל זמן שזה שנאסרה עליו קיים היאך גורם לעקור דברי התורה והרי אסורה היא להנשא לכל אדם כ״ש לאחיו ואם עברה ונישאת לאחיו בעבירה נישאת לו שהרי עדיין לא נתקיים התנאי והיאך תהיה בת ייבום שלא היו נישואיו נישואין אלא ודאי מכאן מוכיח שמיד היא מותרת לינשא לכל אדם ולא חיישינן שמא תתאלמן או תתגרש ותנשא לזה ויתבטל הגט. תו אמרינן נענה ר׳ עקיבא הרי שהלכה זו ונשאת לא׳ מן השוק והיו לה בנים ונתאלמנה או נתגרשה ועברה ונשאת לזה שנאסרה עליו לא נמצא גט בטל ובניה ממזרים. ומוקמינן לה דרבי עקיבא סבר דבע״מ פליגי אלמא תפשוט מהכא דמאן דשרי בע״מ לא מזקקינן לה לאמתוני עד שימות אותו פלוני שנאסרה עליו ותו דפריך עליה רבא ואמר אי הכי בכולהו תנאי דעלמא לא תינסיב דדלמא לא מקיימא תנאה ונמצא גט בטל ובניה ממזרים מכאן מוכיח דקים ליה לרבא דבכל תנאים דעלמא מתירין אותה לינשא מיד ולקמן (כג.) נמי בהרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות. פי׳ המורה הרי זה כריתות מיד והיא תקיים התנאי וכ״כ גם בעל ה״ג כל ימי חיי וחיי פלוני הרי זה כריתות ומיקיים תנאיה וכ״ת לכי מיית איהו למה לה גיטא [אלא ודאי ש״מ] דכל תנאה דבידה לקיימו אנן לאלתר שרינן לה ואמרינן לה קיים תנאך. ואי ק׳ היכי אמרינן דבכל תנאין דעלמא שרינן לה לאלתר והא אמרן לעיל (עד.) בפ׳ מי שאחזו תניא הרי זה גיטיך ע״מ שתתני לי מאתים זוז ונקרע הגט או אבד הרי זו מגורשת ולאחר לא תנשא עד שתתן אלמא כל זמן דלא מיקיימה תנאה אסורה להנשא והכא היכי שרינן לה מיד. תשובה כל זמן שמתנה ואומר לה ע״מ שתעשי דבר פלוני תלה קיום הגט בעשיית המעשה שאם תעשה האשה אותו המעשה הגט קיים ואם לאו אינו קיים כגון שתתני מאתים זוז או שתניקי את בני או שתשמשי את אבא וכיוצא בהן בכל אלה עשיית מעשה האשה היא באה כדי לקיים הגט ומ״ה אין הגט קיים אלא בעשיית אותו המעשה שהרי הבעל תלה קיום הגט בעשיית אותו המעשה אבל כשאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תנשאי לפלוני ע״מ שלא תשתי יין כל ימי חיי פלוני וכיוצא בהן שעשיית המעשה אינה באה לקיום הגט אלא לבטל הגט שאם תנשאי לו או תשתי יין נמצא גט בטל לא תלה הבעל קיום הגט בעשיית המעשה אלא הגט גט מיד ובלבד שתזהר האשה שלא תעשה אותו המעשה שיתבטל הגט בשבילו והילכך אע״פ שעשיית המעשה מבטלת הגט למפרע אפ״ה מתירין אותה להנשא מיד ולא חיישינן שמא

א) בדף יח: ד״ה אמר לה ע״ש ובתוס׳ ד״ה אמרי.